

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ NGỌC HUYỀN

**BỒI DƯỠNG NĂNG LỰC GIAO TIẾP KHẨU NGŨ
CHO HỌC SINH TRONG DẠY HỌC NGŨ VĂN
Ở MỘT SỐ TRƯỜNG THPT TỈNH THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Thái Nguyên - 2014

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ NGỌC HUYỀN

**BỒI DƯỠNG NĂNG LỰC GIAO TIẾP KHẨU NGỮ
CHO HỌC SINH TRONG DẠY HỌC NGỮ VĂN
Ở MỘT SỐ TRƯỜNG THPT TỈNH THÁI NGUYÊN**

**Chuyên ngành: Lý luận & Phương pháp dạy học Văn - Tiếng Việt
Mã số: 60.14.01 .11**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. Hoàng Mai Diễm

Thái Nguyên - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng đây là công trình nghiên cứu của tôi, có sự hỗ trợ từ Giáo viên hướng dẫn là TS. Hoàng Mai Diễm. Các nội dung nghiên cứu và kết quả trong luận văn này là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất cứ công trình nghiên cứu nào trước đây. Những số liệu trong các bảng biểu phục vụ cho việc phân tích, nhận xét, đánh giá được chính tác giả thu thập từ các nguồn khác nhau có ghi trong phần tài liệu tham khảo. Ngoài ra, luận văn còn sử dụng một số nhận xét, đánh giá cũng như số liệu của các tác giả, cơ quan tổ chức khác, và cũng được thể hiện trong phần tài liệu tham khảo. Nếu phát hiện có bất kỳ sự gian lận nào tôi xin hoàn toàn chịu trách nhiệm trước Hội đồng, cũng như kết quả luận văn của mình.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2014

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Ngọc Huyền

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình thực hiện đề tài "*Bồi dưỡng năng lực giao tiếp khẩu ngữ trong dạy học Ngữ văn ở trường THPT tỉnh Thái Nguyên*" chúng tôi đã thực sự gặp rất nhiều khó khăn. Trước hết, vì lần đầu tiên được thực hành trọn vẹn một đề tài nghiên cứu khoa học, hơn nữa thời gian làm đề tài tương đối ngắn nên chúng tôi chưa thực sự khai thác được một cách triệt để các nội dung mà đề tài nghiên cứu. Tuy vậy được sự hướng dẫn và chỉ dạy của TS. Hoàng Mai Diễn, chúng tôi đã biết được phần nào cách hoàn thiện trọn vẹn cấu trúc của một đề tài nghiên cứu khoa học. Đồng thời chúng tôi cũng gửi lời cảm ơn chân thành đến các thầy cô trong khoa Sau Đại học, tổ bộ môn phương pháp dạy học Văn, khoa Ngữ văn, các phòng ban của trường Đại học sư phạm Thái Nguyên đã tạo điều kiện đã tạo điều kiện thuận lợi, giúp đỡ tôi trong quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Tôi xin gửi lời cảm ơn đến các trường phổ thông, bạn bè đồng nghiệp và người thân trong gia đình đã tạo điều kiện thuận lợi giúp đỡ tôi trong thời gian học tập và nghiên cứu.

Cuối cùng, như trên đã nói đề tài được thực hiện trong thời gian tương đối ngắn và chúng tôi chưa thực sự có kinh nghiệm nên khó tránh khỏi các sai sót. Vì vậy chúng tôi thực sự mong các độc giả thông cảm và gửi các ý kiến đóng góp.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2014

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Ngọc Huyền

MỤC LỤC

	Trang
TRANG BÌA PHỤ.....	i
LỜI CAM ĐOAN	ii
LỜI CẢM ƠN.....	iii
MỤC LỤC	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu.....	3
3. Mục tiêu nghiên cứu	7
4. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu	7
5. Nhiệm vụ nghiên cứu.....	7
6. Phương pháp nghiên cứu	8
7. Đóng góp mới của luận văn.....	8
8. Cấu trúc của luận văn.....	8
Chương 1. MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ DẠY HỌC GIAO TIẾP KHẨU NGỮ	9
1.1. Khái quát về giao tiếp khẩu ngữ	9
1.1.1. Khái niệm khẩu ngữ.....	9
1.1.2. Khái niệm giao tiếp khẩu ngữ.....	10
1.1.3. Đặc điểm của giao tiếp khẩu ngữ	11
1.1.4. Khái niệm năng lực giao tiếp khẩu ngữ.....	16
1.2. Cơ sở tâm lí học và ngôn ngữ học về giao tiếp khẩu ngữ	17
1.2.1. Cơ sở ngôn ngữ học về hành vi giao tiếp khẩu ngữ	17
1.2.2. Cơ sở tâm lí học về diễn biến tâm lí giao tiếp khẩu ngữ.....	20
1.3. Một số nét khái quát về dạy học giao tiếp khẩu ngữ	24
1.3.1. Khái niệm về dạy học giao tiếp khẩu ngữ	24
1.3.2. Nguyên tắc dạy học giao tiếp khẩu ngữ.....	24
1.3.3. Phương thức kiểm tra, đánh giá năng lực giao tiếp khẩu ngữ	26

1.4. Tầm quan trọng của dạy học giao tiếp khẩu ngữ.....	26
1.4.1. Tầm quan trọng của dạy học giao tiếp khẩu ngữ trong môn Ngữ văn	26
1.4.2. Nguyên nhân của việc chưa chú trọng dạy học giao tiếp khẩu ngữ trong môn Ngữ văn.....	27
Chương 2. THỰC TRẠNG DẠY HỌC GIAO TIẾP KHẨU NGỮ TRONG MÔN NGỮ VĂN Ở MỘT SỐ TRƯỜNG THPT TỈNH THÁI NGUYÊN.....	31
2.1. Nội dung bồi dưỡng năng lực giao tiếp khẩu ngữ trong Chương trình giáo dục phổ thông môn Ngữ văn hiện hành.....	31
2.2. Nội dung dạy học năng lực giao tiếp khẩu ngữ trong sách giáo khoa Ngữ văn THPT hiện nay	35
2.3. Nội dung bồi dưỡng năng lực giao tiếp khẩu ngữ trong giáo án môn Ngữ văn ở một số trường THPT Thái Nguyên.....	40
2.4. Nội dung bồi dưỡng năng lực giao tiếp khẩu ngữ trong giờ dạy học môn Ngữ văn ở một số trường THPT tỉnh Thái Nguyên	42
Chương 3. MỘT SỐ GIẢI PHÁP BỒI DƯỠNG NĂNG LỰC GIAO TIẾP KHẨU NGỮ TRONG DẠY HỌC NGỮ VĂN Ở TRƯỜNG THPT TỈNH THÁI NGUYÊN	61
3.1. Xác định rõ mục tiêu bồi dưỡng năng lực giao tiếp khẩu ngữ trong chương trình giáo dục phổ thông môn Ngữ văn.....	62
3.2. Biên soạn các bài học về bồi dưỡng năng lực giao tiếp khẩu ngữ trong sách giáo khoa Ngữ văn theo định hướng thực hành.....	63
3.3. Thay đổi phương pháp dạy học để nhằm bồi dưỡng năng lực giao tiếp khẩu ngữ cho học sinh trong môn Ngữ văn.....	65
3.4. Thay đổi cách thức kiểm tra, đánh giá năng lực giao tiếp khẩu ngữ trong dạy học Ngữ văn.....	67
KẾT LUẬN.....	69
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	74
PHỤ LỤC.....	81

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.2: Nhận thức của GV và HS về nội dung dạy học giao tiếp khẩu ngữ trong chương trình Ngữ văn THPT	43
Bảng 2.2: Đánh giá của GV và HS về rèn luyện kỹ năng nói trong giờ học môn Ngữ văn.....	44
Bảng 3.2: Đánh giá của GV và HS về việc rèn luyện các kỹ năng giao tiếp khẩu ngữ trong dạy học môn Ngữ văn	44
Bảng 4.2: Khả năng giao tiếp khẩu ngữ của học sinh lớp 11 và lớp 12 ở một số trường THPT tỉnh Thái Nguyên	45
Bảng 5.2. Đánh giá của GV và HS về nguyên nhân ảnh hưởng đến vấn đề rèn luyện giao tiếp khẩu ngữ của học sinh một số trường THPT tỉnh Thái Nguyên.....	47

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

1.1. Sự phát triển của cách mạng khoa học - công nghệ với những bước nhảy vọt đã đưa thế giới chuyển từ kỉ nguyên công nghệ sang kỉ nguyên thông tin và tri thức, đồng thời tác động tới tất cả các lĩnh vực, làm biến đổi nhanh chóng và sâu sắc đời sống vật chất và tinh thần của xã hội. Với sự phát triển của các quốc gia hiện nay thì quá trình hội nhập toàn cầu đang làm cho việc rút ngắn khoảng cách về trình độ phát triển giữa các nước trở nên thực tiễn và nhanh chóng hơn. Với bối cảnh toàn cầu hóa hội nhập quốc tế đó, Việt Nam đã từng bước chuyển đổi từ nền kinh tế nông nghiệp sang nền kinh tế công nghiệp và kinh tế tri thức. Môi trường này đòi hỏi người lao động phải có khả năng hòa nhập, thích ứng, cạnh tranh quốc tế, đặc biệt là rèn luyện khả năng giao tiếp để tham gia vào các mối quan hệ xã hội nhằm tồn tại và phát triển. Việc rèn luyện kĩ năng giao tiếp khẩu ngữ được đánh giá là góp phần tạo cho con người cơ hội để biểu lộ niềm hi vọng, ước mơ, những vấn đề, quan niệm, ý kiến, cảm xúc và rèn luyện cách nói năng, mở rộng phạm vi giao tiếp trong xã hội của mình. Vậy nên xuất phát từ yêu cầu của thực tiễn trong nhà trường phổ thông, việc rèn luyện kĩ năng giao tiếp khẩu ngữ cho học sinh là một nhiệm vụ rất cấp thiết.

1.2. Trong các môn học ở trường phổ thông từ bậc tiểu học đến trung học phổ thông, môn Ngữ văn có một vị trí và vai trò quan trọng. Môn Ngữ văn là môn học hình thành năng lực sử dụng Tiếng Việt, rèn luyện kĩ năng giao tiếp phù hợp với các tình huống thường gặp trong học tập và cuộc sống. Về phương pháp, nếu như ở tiểu học, việc rèn luyện kĩ năng giao tiếp khẩu ngữ đã được xác định, thể hiện một cách cụ thể, nhất quán từ chương trình đến sách giáo khoa, sách giáo viên và các tài liệu tham khảo khác thì ở Trung học cơ sở (THCS), Trung học phổ thông (THPT) việc bồi dưỡng năng lực giao tiếp khẩu ngữ hóa bởi Trung tâm Học liệu – Đại học Thái Nguyên <http://www.lrc-tnu.edu.vn/>

ngữ trong dạy học môn Ngữ văn chưa được quan tâm, chú trọng một cách thỏa đáng.

Theo chương trình giáo dục môn Ngữ văn hiện hành, mục tiêu của việc dạy học Ngữ văn trong suốt bậc học phổ thông là: “Học sinh được hoàn thiện các kỹ năng nghe, nói, đọc, viết, từ đúng đến hay, biết mạnh dạn giao tiếp có hiệu quả trước công chúng, biết soạn thảo các loại văn bản cần thiết trong cuộc sống và trong công việc”. Việc dạy học môn Ngữ văn nên hướng tới mục tiêu chung của giáo dục thế giới mà tổ chức UNESCO đề xướng: “Học để biết, học để làm, học để chung sống, học để khẳng định mình” và hướng tới yêu cầu đổi mới về phương pháp: rèn luyện khả năng giao tiếp, tạo cho người học sự say mê, hứng thú khi được khám phá kiến thức, được chủ động trong phân tích, nhận xét, đánh giá vấn đề, được phát huy năng lực tự học, tự rèn luyện, tính chủ động, sáng tạo, kỹ năng thực hành.

1.3. Thực tế dạy học Ngữ văn ở trường THPT và thực tế giao tiếp cũng như qua các bài kiểm tra, bài viết của học sinh, chúng tôi nhận thấy phần lớn kỹ năng sử dụng ngôn ngữ, kỹ năng trình bày, diễn đạt của các em chưa tốt, lúng túng khi diễn đạt. Kỹ năng thuyết trình còn vụng về, cách lập luận thiếu chặt chẽ, thiếu tự tin trong giao tiếp. Tình trạng này vẫn còn phổ biến ở các cấp học, đặc biệt là với học sinh cuối cấp THPT. Việc chưa chú ý rèn luyện kỹ năng giao tiếp khẩu ngữ ảnh hưởng trực tiếp đến hiệu quả giao tiếp.

Bên cạnh đó, việc dạy học môn Ngữ văn ở bậc phổ thông phần lớn tập trung vào các vấn đề ngữ pháp, từ pháp... dành nhiều thời gian cho kỹ năng đọc, viết, dẫn đến việc học sinh ít được rèn luyện kỹ năng giao tiếp khẩu ngữ. Hay nói cách khác, vấn đề rèn luyện kỹ năng giao tiếp khẩu ngữ của học sinh chưa được quan tâm một cách đúng mức.

Từ lí luận cũng như qua thực tiễn, vấn đề “bồi dưỡng năng lực giao tiếp khẩu ngữ cho học sinh” được các nhà lí luận, các nhà khoa học cũng như các Sở hóa bởi Trung tâm Học liệu – Đại học Thái Nguyên <http://www.lrc-tnu.edu.vn/>

nhà sư phạm trên thế giới đặc biệt quan tâm. Điều này khẳng định ý nghĩa, vai trò và tầm quan trọng của vấn đề này trong nền giáo dục ngày nay. Môn Ngữ văn cần đi theo hướng đổi mới: đổi mới từ nội dung chương trình đến phương pháp dạy học theo hướng “chuẩn hóa, hiện đại hóa, tăng cường tư duy, sáng tạo, tự tu dưỡng, tự tạo việc làm” để đem lại hiệu quả thực sự.

Thái Nguyên là tỉnh miền núi thuộc vùng trung du miền núi phía Bắc, việc bồi dưỡng kỹ năng giao tiếp khẩu ngữ cho học sinh THPT là một việc tương đối khó khăn vì vốn tiếng Việt của học sinh không đồng đều.

Xuất phát từ những lý do nêu trên, chúng tôi quyết định nghiên cứu đề tài: “Bồi dưỡng năng lực giao tiếp khẩu ngữ cho học sinh trong dạy học Ngữ văn ở trường THPT tỉnh Thái Nguyên”.

2. Lịch sử nghiên cứu

Trong số tài liệu chúng tôi có được, vấn đề dạy học giao tiếp khẩu ngữ đã được đặt ra và giải quyết ở những khía cạnh sau:

Ứng dụng của ngữ dụng học đề cao chức năng giao tiếp của ngôn ngữ hơn là chỉ dạy cho học sinh nắm vững các cấu trúc. Ngữ dụng học chỉ ra rằng ngôn ngữ có hai chức năng: chức năng hướng nội và chức năng hướng ngoại, trong đó hai chức năng hướng ngoại cơ bản nhất của ngôn ngữ, là chức năng làm công cụ giao tiếp và công cụ tư duy. Ở các nước phát triển, người ta nhanh chóng nhận ra được sự bất cập của phương pháp dạy học chỉ chú trọng kỹ năng đọc, viết mà ít chú ý kỹ năng nghe, nói. Để giải quyết tình trạng bất cập đó, trong những năm 1940 của thế kỷ XX ở Mỹ, các nhà giáo dục đã hình thành phương pháp nghe nhìn, nghe nói dựa trên những cơ sở lý thuyết ngôn ngữ của F. de Saussure. Các học giả đầu tiên chủ trương quan điểm này là Widdowson H.G, Wilkins D.A, Candlin C.N... Họ đã dựa vào công trình nghiên cứu của các nhà ngôn ngữ học chức năng Anh của John Firth, M.A.K. Halliday, công trình nghiên cứu về xã hội học của các nhà nghiên cứu Mỹ Hymes D. và Gumperz J.J

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu – Đại học Thái Nguyên <http://www.lrc-tnu.edu.vn/>